

Toini ja Einari

Helsinkiläisperheen kohtalonvuodet
viime vuosisadalla tyttären kertomana

Raija Eder

Mediapinta 2009

Toini ja Einari

© Raija Eder

Ulkoasu: R. Penttinen

Kustantaja: Mediapinta 2009

ISBN 978-952-235-154-8

Sisällys

Äitiä muistellen.....	7
Niipalan torppa, äidin lapsuudenkoti Lammilla.....	9
Einarin lapsuudenkoti Joensuussa.....	15
Toinin ja Einarin yhteiselämä Helsingissä alkaa.....	20
Talvisota.....	28
Sotaa pakoon Malmille.....	29
Sotaa pakoon Ruotsiin.....	31
Jatkosota.....	43
Alexandran ja Heikin muutto vuokramökkiin.....	47
Junamatka Helsingistä Liperin asemalle.....	49
Komeita saksalaisia upseereita.....	52
Elämää sodan varjossa.....	52
Miksi me muutimme niin usein asuntoa?.....	56
Karjalaan oma kesänviettopaikka.....	56
Maalaisromantiikka alkoi, kun isä osti meille karjaa ja alettiin itse kirmuta voita.....	60
Tessu tulee.....	62
Ensimmäinen juhannus Vasansaarella.....	65
Vasansaaren kolme polkua.....	66
Vasansaaren kolme rantakalliota.....	68
Vaivion kyläkauppaan liki 4 km.....	69
Kana-Annin ikkunaverhot.....	70
Kesä -42 Vasansaarella päättyy.....	71
Alexandra Vuori.....	73
Vuosi 1943 oli merkittävä käännekohta meidän elämässämme.....	76
Vasansaaren rakennuksia laajennetaan.....	79
Elokuun lopussa tulimme uuteen kotiin.....	82
Uudenmaankatu 23 B 12.....	82
Miksi meillä oli varaa elää näin ylellisesti?.....	87
Ensimmäinen joulukuudessakodissa.....	88
Jatkosotaa on käyty jo kolmatta vuotta.....	90
Helmikuussa – 44 suljettiin kaikki Helsingin koulut.....	91
Taimi – tädin puisto.....	93
Kesä 1944 Suomen ja Neuvostoliiton välinen sota jatkuu.....	94
Suomen ja Saksan välinen sota alkaa 15.9.1944, päättyy 25.4. 1945.....	98
Reinoa haetaan poliisin kanssa kouluun.....	99
Saarella kävi kaikkina vuosina paljon vieraita.....	100
Einarille ja Toimille suku merkitsi paljon.....	101
Äiti kirjoitti öisin runoja.....	101
Sukujuhlia.....	102
Kodikkaat sunnuntaivierailut.....	104
Uudenmaankadun yleinen sauna.....	106

Kesä 1945 oli taas erilainen kesä	107
Joulun odotus oli riemullista aikaa.	111
Isää odotetaan jouluksi kotiin	113
Einarista tuli tuurijuoppo	113
Kesä -1946	116
Kevät 1947	118
Kevät 1948	120
Einarin terveys pettää.....	121
Lammin papan 80-vuotispäivää vietettiin	122
helmikuussa 1950.	122
Tällainen vaikeista asioista puhumattomuus	127
ihmetyttää.	127
Pohjoiskarjalaista elämää	128
Vaivion kylä Liperin kunnassa.....	133
Penttilän talo	134
Einari toipuu sairaudestaan.....	137
Niin vierivät vuodet	138
Tarmontalolle tanssimaan	140
Mustia pilviä kertyy perheemme ylle	140
Einarin viimeinen matka	141
Isä haudataan Malmin hautausmaalle.....	145
Isää muistellen	147
Runo ja satu auttoivat.....	148
Syksy 1952 toi tullessaan paljon muutoksia	152
Pitkät lapsuuskesät vasansaaressa päättyvät	154
Toini Tahvanaisesta tulee leipäkauppias.	157
On vuosi 1954.....	157
Aarre löytyy vintiltä	160
Muutimme Maunulaan.....	161
Reino, Ritva ja Raija itsenäistyvät.....	165
Suurten muutosten aika jatkuu.....	168
Oma koti kullankallis.....	169
Saari myydään.....	171
Äiti ostaa asunto-osakkeen Etelä-Haagasta	172
Toini Tahvanainen täyttää vuosia.	176
Risto jättää kotimaan.....	178
Äiti myy Haagan asunnon.....	183
Toinin uusi elämänvaihe	187
Miesten työt ja naisten työt.....	188
Huojuva talo vaihdetaan uuteen.....	190
Elämänkoulu on vaativa koulu.....	192
Tiskin takana lähes kolmekymmentä vuotta	196
Ikimuistettavat syntymäpäiväjuhlat	198
Eläkeläinen Toini Tahvanainen	207
Toinin viimeinen matka alkaa.....	211
Äiti, sinä olet poissa.....	214

Äitiä muistellen

Äiti, olin viimeksi Sinun haudallasi hautajaisissasi vuonna 1986. Olit kuollessasi 74-vuotias, niin kuin minä nyt tätä kirjoittaessani. Olen usein muistellut Sinua ja sinun kohtaloasi ja verrannut sitä omaani. Sinä uskoit kohtaloon, olit niin kuin sanotaan kohtalon oma kaikki vuodet ja se kohtalo kuljetti Sinua äärimmäisyyksistä äärimmäisyyksiin. Minä sitä vastoin yritin (ja yritän vieläkin) koko elämän ajan vaikuttaa omaan elämiseeni, mutta huomaan nyt jälkepäin, että kohtalo on ottanut ohjaket käsiinsä minunkin kohdallani.

Olen kokenut Sinut pienten lasten äitinä – satujen kertojana ja tarinoiden sepittäjänä – varakkaana kotiäitinä – suuruudenhulluna tuhlaajana suurperheen keulassa. Isän sairastumisen jälkeen, kun rikkaudet alkoivat vähä vähältä mureta ja kohtalo alkoi vaatimuksineen näyttää nurjaa puoltaan heräsit Ikään kuin unelmistasi ja isän kuoleman jälkeen aloit näyttää vahvuutesi. Et ruikuttanut – et vaikeroinut – etkä odottanut kanssaihminen sääliä.

Ei sellainen olisi suurpiirteiseen luonteeseesi sopinutkaan. Päinvastoin elit meidän lastesi kautta. Sanoit usein, että sinulla on syytä olla onnellinen – oletan synnyttänyt seitsemän tervettä ja kaunista lasta ja siitä kiität Jumalaa ja panet kädet ristiin kyynärpäitä myöden. Ja näytit meille oikein havainnollisesti miten ne kädet nyt sitten pannaan. Opetit meille rehellisyyttä ja katsomaan ihmisiä silmiin tervehtiessä tai kiittäessä.

Kyllä me sen opimme ja sait aina kiitosta hyvin kasvatetuista lapsistasi ja kyllä kai muistat, että koulutodistusten käytösnumerot olivat aina kaikilla täysi kymppi.

Et Sinä niistä muista numeroista niin välittänyt. Kiitos, kun et välittänyt. Saimme Sinun kauttasi kukin itsekunnioituksen säilymään

ja meillä oli mahdollisuus löytää oma lahjakkuutemme. Sinä rakastit lapsiasi.

Äiti, me kaikki olemme elossa ja terveitä, ainakin kaukaa katsotuina. Pidämme yhteyttä ja milloin tavataan niin meillä on hauskaa keskenämme – muistellemme lapsuutta – nuoruutta ja ennen kaikkea Sinua. Ikään kuin olisit mukanamme niin kuin ennen muinoin kun juhlittiin

Kyllä me juhlia osasimme, vaikka joskus jälkeinpäin hirvitti, kuinka me elävinä selvittiin.

Kun tulen Suomeen taidanpa käydä haudallasi. Tiedän että sitä hoidetaan. Hoitamaton hauta on aika surullinen näky. Tarjouduin maksamaan jotain hoitomaksua, mutta Ritva sanoi, ettei sitä teiltä Raililta, Ristolta eikä minulta – siis meiltä ”ulkomaalaisilta” peritä. He ovat sen keskenään niin sopineet ja lopuksi hän sanoi vielä leikkimielessä: ...että *muista et sitten käy äidin haudalla*. Olen ajatuksissani käynyt kyllä monta kertaa, mutta ne muutamat päivät, jotka vietän Helsingissä ovat niin kiireisiä ja monen mielenkiintoisen kohteen rinnalla ei haudalla käynti tunnu niin tärkeältä. Mutta sitä vastoin Sinä kävit minun luonani. Sen päivän iltana, kun täytin 70 vuotta tapahtui jotain ihmeellistä.

Olin jo vuoteessa ja ihan unenrajalla ajattelin Sinua. Millainen mahdoit olla 21-vuotiaana saadessasi toisen lapsesi - minut pienen tytön. Pääsikö isä Sinua silloin katsomaan? Reinon olit saanut 18-vuotiaana ja isä oli juhlinut lapsen syntymää, niin ettei häntä päästetty sairaalaan ovesta sisään. Pääsikö isä silloin meitä katsomaan? Missä kunnossa isä oli silloin? Missä kunnossa - - - tunsin jonkun tulevan huoneeseen ja tiesin, että se olit Sinä – painoit kätesi pääni päälle ja se oli selvästi äidin käsi ja sitten olit poissa. Olin kai ajatellut Sinua niin voimakkaasti, että mielikuvitukseni teki tepposet. Tahdoitko käynnilläsi jotenkin lohduttaa tai sanoa jotain, mutta kyllä me tiedämme kaikki, että isä rakasti Sinua ja kaikkia lapsiaan. Kiitos kuitenkin kun tulit.

Sinun iloinen naurusi ja valoisa suhtautuminen elämään on jäänyt mieleemme, mutta miksi runoissasi oli niin surumielinen pohjaväri. Kirjoitit öisin runoja joistain räsymatoista, joiden loimet oli surusta tehdyt. Emme niitä runojasi lapsina pystyneet arvostamaan ja niinpä piilotit ne visusti pöytälaatikkoon. Miksi ne olivat niin surullisia?

Otit runosi esille sukujuhlissamme ja luit vapisevalla äänellä niitä. Et kertonut että ne olivat sinun kirjoittamiasi, vaan aina muka jonkun tuntemattoman Kyllä kai ne kauniita olivat ja niitä ihasteltiin, mutta

me isommat lapset tiesimme kenen runoja lausuit. Muutama runo löytyi jäämistöstäsi ja nyt osaan antaa niille arvoa, sen haluaisin Sinulle kertoa. Olet itse sanonut, että *satu ja runo auttoivat vaikeina hetkinäsi ja se joka osaa itkeä osaa nauraakin.*

Niipalan torppa, äidin lapsuudenkoti Lammilla

Äitimme on kotoisin Lammilta ja hän kertoi meille lapsille usein Niipalasta – omasta lapsuudenkodistaan ja vanhemmistaan.

Äidin isä **Heikki Vuori** , syntynyt 23.02.1870 Padasjoella Auttisen kylässä, oli ollut Kurkijärven kartanon luottorekinä Lammilla ja rakastui kartanon tyttäreeseen Alexandraan.

Äidin äiti **Alexandra Vuori**, o.s. Haltia syntynyt 17.01.1874 Lammilla, oli vauraan Kurkijärven kartanon vanhin tytär. Alexandra menetti kaikki oikeutensa mentyään avioon kartanon rengin kanssa. He saivat asuakseen Niipalan torpan ja ottaa mukaansa kaksi lehmää ja maata sen verran, että voi elää + rengin palkka, tai sehän se palkka oli.

Heikki ja Alexandra asuivat nyt torppareina Kurkijärven kartanon mailla ja perheeseen syntyi yhdeksän lasta. Kolme poikaa ja kuusi tyttöä.

Äitimme Toini Tellervo syntynyt 26.04.1912 oli järjestyksessä perheen kahdeksas lapsi. Nuorin lapsi, Kerttu syntyi vuonna 1917 ja täytti keväällä 2008 91-vuotta.

Perhe oli köyhä. Niipalan lapsilla ei ollut kaikilla edes kenkiä, mutta kouluunlähtijöille oli pakko saada kengät jalkaan. ja pienemmät joutuivat odottelemaan pirtin lämmössä, kunnes saivat koululaisilta kengät lainaksi ja pääsivät vihdoin ulos lumeen leikkimään. Perheessä ei paljon sokerilla herkuteltu. Lapset keräsivät saamansa sokerinmuruset kukin omaan tyhjään tulitikkurasiaan ja säästivät ne jouluksi. Murusia oli kai vuodenmittaan moneen kertaan ihailien hypistelty ja vihdoin jouluaattona syötiin likaisenharmaa herkku.

Juhannus -27 Niipalassa. Takarivissä keskellä Aleksandra ja oikealla puolella tyttärensä Alli ja Martta. Pieni tyttö edessä on Kerttu ja laitimmainen vasemmalla on Toini. meidän äitimme 15-vuotiaana tyttösenä. Miehet istumassa vasemmalta oikealle : Urho, Lamminpappa Heikki, Lauri, Harri, Konsta eno, Haltian poika Paavo.

Oli siihen aikaan muitakin köyhiä perheitä Suomessa ei vaan Lammillä. Alexandra ei katsonut köyhyyttä häpeäksi, vaan teki omalta kohdaltaan parhaansa. Siistiä paikattua vaatetta ja parsittuja sukia ei tarvinnut hävetä. Kengät kiillotettiin sianihrolla kiiltäviksi ja lapset lähetettiin kouluun puhtaina ja kammattuina.. Jopa koulun opettaja oli maininnut siitä hyvänä esimerkkinä muille. Olihan Alexandra Haltian suvun tytär ja se velvoitti antamaan omille lapsilleen jotain perinnettä omien mahdollisuuksiensa mukaan, vaikka köyhiä torppareita oltiinkin.

Heikki Vuori tunnettiin ahkerana ja luotettavana renkinä ja torpparina. Hän sai luottamustehtäviä – kantaa vastuun Kurkijärven kartanon töistä, milloin isäntä itse oli estynyt.. Raskaasta työstä huolimatta hän säilyi terveenä aina vanhuuteen saakka. Hän oli oikea tervaskanto. Lääkäreitä ei tarvinnut kuin kerran elämässään. Silloin kun venäläinen kasakka oli ratsunsa selässä ohimennen miekallaan sivaltanut ja haavoittanut hänen jalkaansa. Muistan, että Lammin pappi, jolla nimellä me lapsenlapset häntä kutsuimme, ei tarvinnut silmälasia sanomalehtiä lukiessaan vaikka ikää kertyi runsaat 87 vuotta.

Alexandran nuorempaa sisarta Olgaä hemmoteltiin ja hän sai viettää miehensä ja lastensa kanssa hienoa kartanoelämää. Valokuvassa Olga-täti miehensä ja kolmen lapsen kanssa. Nuorimman tyttären pieneksi käyneitä vaatteita antoivat sitten Kertulle, Alexandran nuorimmaiselle.

Toisessa kuvassa Heikki ja Alexandra istuvat torpan edessä kolmen nuorimman lapsensa kanssa. Heikin vieressä Toini, keskellä Kerttu ja Alexandran takana Alli..

Siihen maailmanaikaan lapset vielä teitittelivät vanhempiaan ja vanhempia ihmisiä kunnioitettiin. Perheessä oli tapana, ettei ruokailua aloiteta ennen kuin isä oli tullut kotiin töistä. Lapset, vaikka kuinka nälkäiset, joutuivat malttamattomina odottamaan, ”*eikös isä jo tule, kun on niin kova nälkä?*” Meidän ei tarvinnut enää teititellä isää eikä äitiä. Mutta äiti muistutti meitä lapsia aina ennen vieraiden tuloa, tai ennen kylään menoa; ”*muistakaa sitten ettette ole suuna päänä kun aikuiset puhuvat, eikä siellä pöydällä hypitä. Odotatte vuoroanne.*” Kyllä me odotimme emmekä koskaan ilman jääneet. Oli tapana, että kiittäessä ja tervehtiessä työtön neuvot ja pojat pokkasivat eli löivät kantapäätänsä yhteen. Jos osasi niitata kauniisti tai poika pokata komeasti, niin siitä sai hyväksyvän katseen.

Niipalan torpasta läksivät lapset kukin vuorollaan maailmalle. Tietääkseni Helsinkiin. Urho tehtaaseen ja sisarensa lastenhoitajiksi/apulaisiksi perheisiin. Heidän matkaevääkseen maailmalle riitti Alexandran ja Heikin antama ihmisenmalli.

Vanhimman pojan, Väinön, kohtalosta suku on vaiennut visusti. Vastata nyt 91-vuotias Kerttu-tätimme kertoi kun utelin toistamiseen :

*Väinö oli kuulunut punaisiin ja Lauri valkoisiin. Muistan, kun olin vielä ihan pieni tyttö ja Lauri oli kotona käymässä, niin isä kysyi mitä tekisit jos Väinö tulisi kotiin – astuisi ovesta sisään? Niin Lauri oli noussut ylös – ojentanut oikean kätensä ovea kohti ja sormi Ikään kuin liipaisimella, sanonut **ampuisin**. Näytti ampuvansa Väinön. Veli nousi veljeä vastaan ja veljessotahan se olikin. Väinö ei tullut kotiin eikä hänen kohtalostaan tiedetä enempää. Lauri lähti omille teilleen – mahdollisesti Turkuun – eikä muuta tiedetä, kuin hän kuoli nuorena miehenä.*

Sitä vastoin Urho veli (1900–1965) nautti sisartensa jumaloinnista elämänsä loppuun saakka.

Niipalaa muistellessaan äiti kertoi meille miten hänen oma äitinsä oli kertonut heille satuja. Ei kai siellä torpparin pirtissä satukirjoja ollut, mutta Aleksandra sepitti itse satuja pirtin ikkunaan muodostuneista jääkukista – keijukaisista – kuu-ukosta ja haltiattarista, peikoista ja menninkäisistä. Peikot olivat pelottavia, mutta tontut hyväntahtoisia ja niitä tonttuja oli vaikka missä – saunassa, riihessä, navetassa, pirtin nurkissa jopa pirtin orsihirrellä. Meidänkin äitimme Toini Tellervo kertoi meille tontuista, mutta ne olivat kotikaljan jouluetiketeissä, sota-ajan paperikaitaliinoissa, kiiltokuvissa, kauppojen näyteikkunoissa ja vaikka missä. Hän osasi kertoa niin elävästi minne tontut olivat

Olisikohan tämä Toinin rippikuva ja kaunis asu ollut äitimme matka-asu hänen lähtiessään maailmalle. Äidin vuoro oli jättää koti. Hän meni vanhemman sisarensa Annin luo Helsinkiin.

muka matkalla ja muutti jopa äänensä, kun tontut supattelivat keskenään ja me jaksomme kuunnella niitä tarinoita aina uudestaan ja uudestaan. Sanotaan, että pojasta polvi paranee. Toini Tellervo lisäsi sitten tähän repertoaariin aikuisille kummitusjutut, unien selitykset eli tulkitsi unikirjan avulla omat ja kaikkien tätiemme unet ja lääkärinkirjan avulla kaikki olettamansa omat ja tätiemme sairaudet. Pari kertaa kertomukset huipentuivat – äiti luuli kuolevansa – ja oli pakko kutsua keskellä yötä lääkäri. Tämän lääkärin kutsumisen kertoi Hilikka-täitimme, isän sisko, joka ei varmasti liioittele.

Ohessa Toinin vuonna 1953 kirjoittama runo.

Lapsuuskoti

*Kun suljen silmäni haaveillen nään pihakoivun ja porrastuun
Ja äiti vanha ja harmaa pää sulkee alhaalla veräjää.
Näen pirtin harmaan ja pienoisen ja pihanurmikon kultaisen
Ja isä armas on kuokkimassa Ja leipä uusi on kasvamassa.
Ja talvi-ilta kun tummentuu puut pirtin uunissa hiillostuu,
Pirtti hämyssä väräjää, tarjoaa kodin lämpöään.
Näen sadun keijut ja menninkäiset
Jääkorpikuuset ja tähdet öiset ja Kuu-ukko kurkkimassa ikkunasta.
Katsoo pienoisen pirtin lasta.*

Löysin vielä kaksi valokuvaa, joissa meidän äitimme on ihan nuorena neitosena Annin perheen mukana. Toinen valokuva on otettu Lauttasaarella ja toinen hautausmaalla.

Lauttasaari oli helsinkiläisten mieluisa ulkoilu- ja virkistyspaikka. Sinne mentiin viettämään kesäsunnuntaita perheen kanssa. Penkillä istuvat Anni, Veikko, Mailis, Toini ja oikealla Harry. Pientä venettäkö tulivat uittamaan.

Urho ja Aune pienen poikansa hautakummun äärellä. Lapsen kummit ovat kuvassa oikealla puolella Harry ja Anni valkopukuisien neitosten takana. Neitokset näyttävät olevan Toini ja Alli.

Einarin lapsuudenkoti Joensuussa

Isämme oli kotoisin Joensuusta – Noljaan Tahvanaisia. Noljaan oli vielä 1940-luvulla tyypillinen maalaismiljö: talonpojat karjoineen ja hevosineen. Tänä päivänä Noljaan on tiheään asuttu Joensuun kaupunginosa. Isä, ei muistaakseni kertonut meille lapsilleen koskaan omasta lapsuudestaan eikä vanhemmistaan. Jotain saimme kuitenkin tietää äidin kautta ja isän nuoremmalta siskolta – Hilikka tädiltä.

Isän vanhemmat olivat:

Isä **Tahvo Antinp. Tahvanainen** syntynyt 10.02.1872 Kontiolahdella. Peri 18-vuotiaana isänsä tilanosan - harjoitti maanviljelyä ja toimi hevosyrittäjänä. Hänen 1. avioliitostaan syntyi neljä lasta. Aviopuolison Eva Lovisa Antint. kuoltua 19. 06. 1896 solmi hän uuden avioliiton 1900

Äiti **Marja Tahvanainen, omaa sukua Ivanant. Jolkkonen.** Syntynyt 20.08. 1873, Kontiolahdella. Maatilan emäntä. Tahvo Tahvanaisen 2. aviopuoliso synnytti kuusi lasta. Isämme Einar Johannes oli järjestyksessä kolmas.

Einar Johannes Tahvanainen syntyi 3.05.1906 Kontiolahdella. Muutti vanhempiensa kanssa 1908 Kiihtelysvaaraan ja 1911 Joensuuhun (todennäköisesti Suvantokadulle.)

Joensuussa hän kävi koulunsa. Kultasepän ammattiopin hän oli saanut Soinin kultasepänliikkeessä Joensuussa ja siirtyi liikkeen mukana myöhemmin 1927 Helsinkiin. Perusti oman liikkeen Helsingissä Hämeentie 36.

Isoisämme Tahvo Tahvanainen oli ollut melko pitkä mies ja hyvän lauluäänen omaava. Isä lauleli usein, kertoi Hilikka – tätimme. Heidän asuessaan Suvantokadulla oli heillä parhaimmillaan kolmekin hevosta. Tahvo itse ajoi yhtä hevosta, poikansa Väinö toista ja renki kolmatta. Hevosilla tehtävät työt olivat monenlaisia kuljetuksia kaupungissa ja lähiympäristössä. Judinin kauppaliikkeen tavarakuljetusta 1920–1930-luvulla. Joskus olivat kaikki kolme miestä hevosineen puhelinlinjoja rakentamassa ja tulivat vain viikonlopuiksi kotiin.

Kerran isä oli huomannut, että Hilikalla on huonot kengät, niinpä hän halusi ostaa tyttärelleen uudet kengät. Valjastettiin hevonen ja lähdettiin hevosella lähimpään kenkäkauppaan. Suvantokadulta kolmen neljän varttaalin päähän. Ei oikea hevospöytä jalkaisin lähde.

1900-luvun alussa taisi Joensuun kaupunkielämä olla vilkasta. Isän

Isän nuoruudenkuva Joensuusta. Ovatko miehet mahdollisesti Soinin kultaseppiä? Isä on takarivissä vasemmalla.

vanhemmasta sisaresta Hildasta kerrottiin , että hän oli nuorempana ollut hyvä tanssija – osasi kaikki ajan seurapiiritanssit. Einarin lempiharrastuksiin kuului rusettiluistelu ja teatteri. Urheilussa uinti – suoriutui siinä” uimamaisteriksi ”

Tahvon 1. avioliiton neljästä lapsesta saavutti kaksi aikuisiän; Anna ja Hilda.

Anna vihittiin, 18-vuotiaana, avioliittoon 1911 Liperin Vaiviosta kotoisin olevan talollisen Julius Erosen kanssa. Heidän 11 lapsestaan vain neljä saavutti aikuisen iän. Annan oma elämäkin jäi lyhyeksi. Hän kuoli vähän yli 34-vuotiaana. Annan ja Juliuksen lapsista vanhin, Onni, jäi 15-vuotiaaksi ja hänestä tulikin nuorempien lasten hoitaja ja taloustöiden tekijä.

Muut lapset olivat äidin kuollessa; Pauli 13 v. Toivo 11 v. Veikko 8 v. Tauno 7 v. Tommi 4 v.

Anna jätti lapsilleen karamellipussin. Perunkirjan mukaan Annan vaatteista heitettiin arpa ja arpa osui lapsille. Lisäksi mainittiin hautajaiskulut, vainajan sairaushoito- ja lääkkeet, papin saatavat ja kirkollismaksut sekä vaivaisten osuus, Näin tarkkoja tietoja olen löytänyt

Tauno ja Onni Tommin hautajaisissa.

Noljakan Tahvanaisten sukukirjasta joka on Martti Tahvanaisen kokoama.

Annaa muistellessa, sanotaan, että hänellä oli kaunis iho, suora nenä, pitkät vyötärölle ulottuvat hiukset ja hän oli suoraryhtinen, Ennen kaikkea Anna oli hyväluontoinen ja lempeä, lapsiaan rakastava äiti. Anna oli auttanut naapureitaan pyykinpesussa ja ollut miehensä Juliuksen kanssa metsässä tukinajossa.

Pauli kuoli 20 vuoden iässä. Tommi kaatui rintamalla 22 vuoden ikäisenä 27.07 1944

Tauno ja Onni jäivät hoitamaan. kotitilaa. Juliuksen suku oli asunut tilaa jo ennen 1700 lukua. Onni osallistui myös sotaan yli 5 vuotta ja sodasta palattuaan avioitui ja siirtyi kotitaltaan Polvijärven Sotkumaan viljelemään omaa maatalous- ja metsätilaa.

Hilda tyttärestä tuli Mantilan tilan emäntä, Viinijärven toiselle puolelle Sotkumaan. Hänet vihittiin 19-vuotiaana Otto Heikinp. Mustosen kanssa ja avioliitosta syntyi 11 lasta, joista kahdeksan saavutti aikuisen iän. Juliuksesta vierailtiin Hildan luona usein, sillä talvisin matka sujui helposti hevosella jään yli. Myös meidän helsinkiläisperheemme sai kokea siellä aitoa karjalaiselämää parhaimmillaan. Hilda

– tätimme oli ystävällinen, iloinen, eloisa ja erittäin vieraanvarainen. Siellä leivottiin niitä aitoja karjalanpiirakoita, eikä vaan muutamia vaan 500 kerralla ja isoja ruislimppuja. Limput voittivat kooltaan Elannon häälimpun, vaikka suuri sekin oli. Mantilan talosta kerron myöhemmin lisää.

Tahvon 2. avioliiton kuudesta lapsesta saavutti viisi aikuisiän. Viktor, Einar, Väinö, Sauli ja Hilikka.

Viktor, Einar ja Hilikka lähtivät aikanaan Helsinkiin.

Väinö, s. 1909, isän nuorempi veli, jäi ainoana lapsena Joensuuun. Kun isänsä ja äitinsä kuolivat 1934 jäi hän yksin ajamaan ja hoitamaan hevosia. Hän ei kuitenkaan yksin jatkanut kauan hevosmiehen uraa, vaan tuli ajatukseen*huoleton on hevose-ton mies....*

Väinöllä oli raakaa voimaa ja sitkeyttä, vaikka sorakuopan *mät-töön* autonlavalle tai kuormaamaan halkoja. Hänestä tuli suosittu autonapumies ja kävi kuulemma ojankaivuussakin Väinö oli ollut viikot säännöllisesti töissä ja viikonloppuisin yhtä säännöllisesti rentoutunut miesporukassa. Päällään olevat vaatteet hän vaihtoi uusiin vasta sitten, kun entiset olivat kuluneet. Hänen maallinen omaisuutensa mahtui ”puunkantokassiin” Väinö vietti elämänsä viimeiset vuodet vanhainkodissa, jossa hänellä oli oma huone ja kahvipannu. Siellä oli hän laulellut kauniilla, isältä perimällään lauluäänellä. Omaa asuntoa tai kotia hänellä ei ollut äidin kuoleman jälkeen. Väinö k. 1989. saavutetaan 80 vuoden iän. Ystävät kirjoittivat muistosäkeeseen

*Kaunis elosi muisto on,
mut kauniimpi iäisyysosasi olkohon*

Väinö oli ollut vaatimattomuuden perikuva, aina valmis auttamaan lähimmäisiään. Hän vietti yksinäisen miehen hiljaista elämää. Ahkeralla työnteolla elätti itsensä eikä tarvinnut yhteiskunnalta mitään apua.

Martti Tahvanainen, joka esittelee sukumme historiaa ja eri sukuhaaroja *Noljakan Tahvanaisten sukukirjassa* on kirjoituksellaan halunnut kunnioittaa myös kaikkia yksin eläneitä, itsensä elättäneitä Väinön kaltaisia vaatimattomia ihmisiä suvussamme.

Sauli – isän nuorin veli s.1911, loukkaantui pahasti suksimässä. Hän oli ollut vanhempien veljiensä kanssa hiihtämässä Niinivaaralla. Saulia oli pelottanut laskea metsässä jyrkkää mäkeä, mutta toiset olivat rohkaisseet siitä huolimatta. Muiden kehotuksesta Sauli oli vastoin